

grafik visual
tasarımda effect in
ETKİ graphic
design

GÖRSEL effect
İLETİŞİMDE applications in
ETKİ visual
UYGULAMALARI communication

Editör
Doç. Dr. Zülfükar SAYIN

2.
BASKI

 PEGEM
AKADEMI

Editör: Doç. Dr. Zülfükar SAYIN

GRAFİK TASARIMDA ETKİ
Görsel İletişimde Etki Uygulamaları

ISBN 978-605-69916-9-1
DOI 10.14527/9786056991691

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

2. Baskı: Nisan 2021, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Kapak ve Sayfa Tasarımı: Namık Kemal Sarıkavak
Yayın Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

SUNUŞ

Grafik tasarım çalışmaları, bir anlamda, hedeflenen tüketiciler öbeği ya da yığınları üzerinde, ısmarlayanların beklentilerini karşılayacak davranışları gerçekleştirmek ereği ve grafik tasarım diliyle yapılan tanıtma, bilgilendirme, inandırma ve yönlendirme uygulamaları olarak hemen her insanın her an karşı karşıya olduğu çokça önemli kültürel, sanatsal ve estetik ögeler olup toplumun bilgi, algı ve beğeni düzeyine önemli ve değerli etkiler katan çağcıl bildirim, bildirişim ve iletişim araçlarının başında gelmektedir.

Bu nedenle insanların doğduğu günden itibaren her an karşı karşıya ve etkisinde olduğu grafik tasarım yapıtları ile ürünlerinin, dikkat çekicilik ve akılda kalıcılık izleğinden de hareketle; *etki* ögesi ve ilkesi bağlamında araştırılması, tanımlanması, irdelenmesi, öneminin ortaya konması, sorunlarının belirlenmesi ve belirlenen sorunların çözümü için öneriler geliştirilmesi çokça önemlidir.

Grafik tasarım / görsel iletişim tasarımı alanında duyumsanan kaynak sıkıntısının -kıyısından da olsa- giderilmesi yolunda katkı olması dileğiyle çalışılmış olan bu kitap, hem kuramsal hem de kılgsal verilere dayalı yaklaşımlarla ele alınan yazıların yer aldığı yedi bölümden oluşmaktadır.

Uluslararası bir dayanışma içinde Prof.Dr. Adnan Tepecik, Prof.Dr. Namık Kemal Sarıkavak, Prof.Dr. Georgios Katsangelos, Prof. Dr. Özden Pektaş Turgut, Doç.Dr. Elif Songür Dağ, Öğr.Gör. Maria Helena Brzowska ve Doç.Dr. Zülfükar Sayın'ın yazılarından oluşan "Grafik Tasarımda Etki" üst başlıklı bu kitabın yetkililere, ilgililere ve özellikle grafik tasarım/görsel iletişim tasarımı öğrencilerine katkı sağlayıcı olması dileği ve çağcıl yaşam savaşımcılarına saygı ile sevgi ile...

Nisan 2021

Doç.Dr. Zülfükar Sayın

Editör

Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri
Koordinasyon Birimi (BAP) tarafından desteklenmiştir.

TEŞEKKÜR

Grafik Tasarımda Etki / Görsel İletişimde Etki Uygulamaları başlıklı bu kitabı oluşturan yazarların dayandığı araştırmaların gerçekleştirilmesi süreçlerinde sundukları çok yönlü destekleri nedeniyle Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi'ne, Hacettepe Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Haluk Özen'e, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü Sayın Prof. Dr. Diclehan Orhan'a, Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Mümtaz Demirkalp'a, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Koordinatörü Sayın Y. Perran Varol'a, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Koordinatör Yardımcısı Sayın Dr. Leyla Sevim'e, onca yoğunluğuna karşın, kitabın kapak ve sayfa tasarımını özveriyle gerçekleştiren Sayın Prof.Dr. Namık Kemal Sarıkavak'a, çevirileri gerçekleştiren sevgili Arş. Gör. Cansu Başdemir ve Arş. Gör. Barış Hasırcı'ya, başta Sayın Servet Sarıkaya olmak üzere, Pegem Akademi Yayıncılık çalışanlarına ve emeği geçen herkese çokça teşekkür ederim.

Doç. Dr. Zülfükar Sayın

Bölümler ve Yazarları
Editör: Doç. Dr. Zülfükar SAYIN

1. Bölüm: Grafik Tasarımda "Etki"
The Effect in Graphic Design
Doç. Dr. Zülfükar SAYIN
Hacettepe Üniversitesi
2. Bölüm: İhap Hulusi Afişlerinde Kültürel Etki Analizi
Cultural Effect Analysis in İhap Hulusi Posters
Prof. Dr. Adnan TEPECİK
Başkent Üniversitesi
3. Bölüm: Tipografide Etki ve Font Tasarımına Yansımaları
Effects in Typography and Reflections on Type Design
Prof. Dr. Namık Kemal SARIKAVAK
Hacettepe Üniversitesi
4. Bölüm: Bir Etki Ögesi Olarak Fotoğraf ve İmgesel İzdüşümleri
Photography and Imaginative Extrapolations as an Influence Element
Prof. Dr. Georgios KATSAGELOS
Selanik Aristoteles Üniversitesi
5. Bölüm: Sözü'n Kavramsal İfade Biçiminde Hareketli
Tipografinin Etkisi
The Effect of Kinetic Typography On The Conceptual Expression of Text
Prof. Dr. Özden Pektaş TURGUT
Hacettepe Üniversitesi

6. Bölüm: ETKİLEŞİMDE MELEZLER: “Melez Karakter Tasarımları”
Konulu Bir Kavramsal İllüstrasyon Atölyesi
*Hybrids in Interaction / A Conceptual Illustration Workshop
on “Hybrid Character Designs”*

Doç. Dr. Elif Songür DAĞ

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

7. Bölüm: Sözel İfadenin Görsel İletişim Diline Dönüştürülmesinin
Etkilerinin “Görsel Mecaz” Üzerinden İncelenmesi
*Exploring the Effects of Transformation from Verbal to
Visual Design Language in the form of Visual Metaphor*

Öğr. Gör. Maria Helena BRZOZOWSKA

Leeds Arts University/Bilkent Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Sunuş	iii
Bölümler ve Yazarları	v

1. BÖLÜM

GRAFİK TASARIMDA "ETKİ"

1- Özet	2
2- Giriş	3
3- Grafik Tasarım	6
3.1- Yapıt ve Ürün Olarak Grafik Tasarım.....	7
3.2- Özne-Nesne-Özne Bağlamında Grafik Tasarım.....	8
4- Grafik Tasarımın Önemi.....	16
5- Grafik Tasarımcı.....	18
6- Grafik Tasarım Eğitimi.....	19
7- Grafik Tasarımda İlkeler ve Öğeler.....	21
7.1- Grafik Tasarım İlkeleri.....	22
7.2- Grafik Tasarım Öğeleri.....	28
8- Grafik Tasarımda Etki Uygulamaları	28
9- Sonuç ve Öneriler.....	39
10- Kaynakça.....	43

2. BÖLÜM

İHAP HULUSİ AFİŞLERİNDE KÜLTÜREL ETKİ ANALİZİ

1- Özet	48
2- Giriş	49
3- İhap Hulusi Görey'in Özgeçmişi	49
4- Yeni Cumhuriyetin Görsel Kimlik İzleri	50
5- Etki'nin Anlamı	53
6- Gestalt Kuramı ve Görsel Algıda Etki	53
7- Tasarımda Ön ve Arka Yapı	55
8- İhap Hulusi Afişlerinde Kültürel Etki Analizi	55
9- Kaynakça	65

3. BÖLÜM

TİPOGRAFİDE ETKİ VE FONT TASARIMINA YANSIMALARI

1- Özet	68
2- Giriş	69
3- Gutenberg Çağı ve Hareketli Hurufat Basımcılığında Harf Tasarımı	70
Sanayi Devrimi'nin Etkisi ve 19.Yüzyılda Hurufat Tasarımındaki Gelişmeler ...	72
20. Yüzyılda Modern Çağ'daki Gelişmeler	75
20. Yüzyılda Geç Modern Dönemdeki Gelişmeler	79
4- Post Modern Çağ ve Masaüstü Yayıncılık Sonrası Gelişmeler	82
2000 Sonrası Font Tasarımındaki Gelişmeler	86
5- Görsel Etki Üretmek Amacıyla Yazı Karakteri veya Font Tasarlamak	86
6- Tipografik Etki Hakkında Seçilmiş Örneklerde Biçim-İçerik Değerlendirmesi ..	90
7- Sonuç	98
8- Kaynakça	100

4. BÖLÜM

BİR ETKİ ÖGESİ OLARAK FOTOĞRAF VE İMGESSEL İZDÜŞÜMLERİ

1- Özet	104
2- Giriş	105
3- Fotoğrafın Geleceği	106
4- Fotoğrafta Yeni	107
5- Fotoğraf ve Yaratıcılık	109
6- Bir Anı Olarak Fotoğraf	111
7- Sonuç	112
8- Kaynakça	113

Photography and Imaginative Extrapolations as an Influence Element

1- Abstract	115
2- Introduction	115
3- The Future of Photography	116
4- New in Photography	117
5- Photography and Creativity	119
6- Photography as a Memory	122
7- Conclusion	123
8- Bibliography	124

5. BÖLÜM

SÖZÜN KAVRAMSAL İFADE BİÇİMİNDE HAREKETLİ TİPOGRAFİNİN ETKİSİ

1- Özet	128
2- Giriş	129
3- Hareketli Tipografi'nin Gelişimi	129
4- Sinema ve Reklam Sektöründe Hareketli Tipografi	134
5- "Anlatımcı Hareketli Tipografi" Atölyesi	137
6- Atölye Çıktılarının Değerlendirilmesi	140
7- Sonuç	142
8- Kaynakça	144

6. BÖLÜM

ETKİLEŞİMDE MELEZLER: "MELEZ KARAKTER TASARIMLARI" KONULU BİR KAVRAMSAL İLLÜSTRASYON ATÖLYESİ

1- Özet	146
2- Giriş	147

3- Mitoslarda Melez Kavramı ve Kavramsal Çerçeve	147
4- Atölye Süreci Ve Uygulamalar	151
5- Katılımcılar ve Gerçekleştirdikleri İllüstrasyonlar Tablosu	158
6- Sonuç	159
7- Kaynakça	159

7. BÖLÜM

SÖZEL İFADENİN GÖRSEL İLETİŞİM DİLİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİNİN ETKİLERİNİN “GÖRSEL MECAZ” ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

1- Özet	162
2- Giriş: Grafik Tasarımda “Etki”	163
3- “Görsel Mektup: Mesajı Oluşturan Görüntüler” Atölyesinde “Etki”	164
4- Atölyenin Yapısı	166
5- Sonuç	167
6- Kaynakça	171

Exploring the Effects of Transformation from Verbal to Visual Design Language in the form of Visual Metaphor

1- Abstract	173
2- Introduction: Effect in Graphic Design	173
3- Effect in “Visual Letter: Images As Message Makers” Workshop	174
4- The Structure of the Workshop	176
5- Conclusion.....	177
6- References.....	180

Yazarlar Hakkında.....	181
-------------------------------	------------

1. BÖLÜM

GRAFİK TASARIMDA “ETKİ”

Doç. Dr. Zülfükar Sayın

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü Öğretim Üyesi

İçindekiler

1- Özet / Abstarck	2
2- Giriş	3
3- Grafik Tasarım	6
3.1 Yapıt ve Ürün Olarak Grafik Tasarım	7
3.2 Özne-Nesne-Özne Bağlamında Grafik Tasarım	8
4- Grafik Tasarımın Önemi	16
5- Grafik Tasarımcı	18
6- Grafik Tasarım Eğitimi	19
7- Grafik Tasarımda İlkeler Ve Öğeler	21
7.1 Grafik Tasarım İlkeleri	22
7.2 Grafik Tasarım Öğeleri	28
8- Grafik Tasarımda Etki Uygulamaları	28
9- Sonuç Ve Öneriler	39
10- Kaynakça	43

Grafik Tasarımda “Etki” *The Effect in Graphic Design*

Doç.Dr. Zülfükar Sayın

Hacettepe Üni. Güzel Sanatlar Fak. Grafik Bölümü Öğr. Üyesi

1- Özet

Grafik tasarım ilkelerinden ve öğelerinden biri olan etki, grafik tasarım ürünleriyle karşılaşanların dikkatini çekme, dolayısıyla da akıllarında kalıcılığı sağlama özelliği nedeniyle grafik tasarımcılar, tasarım eğitimi verenler ile toplum için ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Bu nedenle, *Grafik Tasarımda Etki* başlıklı bu yazıda, grafik tasarımın/görsel iletişim tasarımının temel ilkelerinden ve de öğelerinden biri olan “etki” kavramı çeşitli yönleriyle tartışılarak tanımlanmaya ve önemi ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Çokça önemli bir tasarım kuralı ve ögesi olan “Etki”nin daha iyi anlaşılması için, grafik tasarım ilkeleri ve öğeleri üzerinde de kısaca durulan bu yazıda; aynı zamanda insanların her gün, her an, her yerde kaçınılmaz olarak karşılaştığı göstergelerin başında gelen *grafik tasarım kavramı, düzençeleri ve uygulamaları da çeşitli yönleriyle ele alınmaktadır.*

Konu ile ilgili olarak yapılan araştırmalar, gerçekleştirilen söyleşiler ve uygulamalar sonucunda grafik tasarımda “etki” ögesi ve ilkesinin hem grafik tasarımcı özgünlüğünün önemli bir göstergesi, hem de hedef kitlelerin, dolayısıyla da toplumun estetik beğeni düzeyinin büyük ölçüde değişimine/gelişimine katkıda bulunan ve tüketim alışkanlıklarını değiştirmede/belirlemede önemli roller oynayan başat bir tasarım ilkesi ve ögesi olduğu sonucuna varılmaktadır. “Grafik tasarımda etki” başlıklı bu yazıda konu ile ilgili sorunlar da irdelenmiş ve çözümü için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Grafik tasarım, grafik ürün, grafik yapıt, grafik tasarımcı, görsel iletişim tasarımı, etki, effect, impact, grafik tasarım ilkeleri ve öğeleri.

Abstract

As one of a principle and an element of graphic design, the effect has a particular importance to graphic designers, design educators and the com-